

Свята правда

Прочитавши роман «Суча дочка» за одним духом, згадав знамениту фразу Толстого: «Якщо можете не писати — не пишть!» Валентина Мастерова, я певен, не писати цей роман не могла. Не знаю, чи вона знайшла цей приголомшливий сюжет, чи він сам «набіг» на неї, за незабутнім афоризмом Остапа Вишні: «Як воно оте на мене набігає».

З власного досвіду можу припустити: життя власноруч нагородило талановиту письменницю таким рідкісним, таким «закрученим» і дивовижним сюжетом, обравши саме її надзвичайно тонку і вразливу душу, щоб вона з болем і гнівом розкрила одну з найтрагічніших сторінок нашої дійсності — зречення материнства!

Про це в нашій літературі, здається, ще не писали. Принаймні так глибоко, переконливо і так вражаюче. А головне — так щиро, просто, лаконічно, вивіряючи людей, їхні вчинки камертоном народної моралі й духовності. Саме з висоти цієї духовності й моралі, яка тримає нашу стражденну націю на цій землі, у гіркій нашій історії, Валентина Мастерова звеличує її носіїв і засуджує відступників.

Давно вже не читав із таким захватом прозу. З часів Олеся Гончара, Павла Загребельного, Григорія та Григора Тютюнників, Євгена Гуцала і Володимира Дрозда. Так захоплено читав також моїх талановитих ровесників, друзів та побратимів: Василя Земляка, Дмитра Міщенка, Петра Гуріненка, Івана Чендея, Віктора Міцяйла. Але коли то було? Гай-гай, за літами й подіями, за гармидером, вчиненим модерністами та постмодерністами, здається, за справжньою прозою в нашій літературі й слід запав.

Аж ні: Марія Матіос, Любов Пономаренко, Теодосія Зарівна. А тепер ось — Валентина Мастерова! Кажуть, жінки витриваліші

за чоловіків, бо сильніші, живучіші. Самі життя дають, навіть помираючи. І в голод виживають частіше за чоловіків. А тепер ось — і в літературі, коли її, з одного боку, прагматичне «ринкове» суспільство списує на баласт, добивають телевізія, порнографія, криваві бойовики, а з іншого — так званий «авангард», андеграунд і постмодерн підривають ізсередини, — талановиті наші письменниці, виявивши духовну та моральну стійкість і чистоту, вистояли самі й стали на захист нашої нещасної літератури своїми талановитими творами, а не галасом і деклараціями.

Читайте — і «обретёте». Так, як я читав, не відриваючись, до третьої-четвертої години ночі. Того самого вам бажаю. І, певен, так воно й буде.

Наша література поповнилася справжнім твором — глибоко народним, високохудожнім, без викрутасів-прибамбасів. Роман Валентини Мастерової подарує вам гіркий шмат життя, у якому пізнаєте навколишню дійсність, що бере нас за горлянку — особливо в селах. Але возрадує вас правдивістю вчинків і подій, яскравістю й переконливістю людських долі і характерів, майстерними діалогами — теж вихопленими з живого життя. Мовна характеристика героїв, здається, ще більше, ніж портретна, визначає кожну дійову особу, аж до малого Івана, покинутого Любою і всиновленого Оленою.

Я зжився з цими людьми. Мені важко уявити, що їх не існує, самої Олени, її прекрасних, скромних і роботящих батьків та отой Партизанки-знахарки, мудрої баби Степаниди. Це, мабуть, найкраще виписаний характер. На таких жінках вся наша нація тримається. Істинно народний характер!

Еклезіаст: «В майбутні дні все буде забуто. Нема пам'яті колишнім людям. І любов їхня, і ненависть, і ревність пощезнуть. І нема вже їм участі ні в чому, що діється під сонцем!..»

Воно й справді: усе минає та забувається. Залишається лише відображене в мистецтві, зокрема й у таких правдивих творах, як роман Валентини Мастерової.

Олександр Сизоненко, письменник

У чималій кімнаті, перед великим, на весь зріст, дзеркалом стояла дівчина, зовсім дівчинка, вдивлялася у своє відображення, перебираючи пальцями довге русяве волосся. Підняла брови, немов дивуючись сама собі, посміхнулася. Несподівана хмарка налетіла на чисту блакить її очей, і вони потемнішали. Закинула волосся за плечі.

— Мамо, — озвалася до матері, яка поралася біля печі.

— Що таке? — мати розігнулася, глянула на доньку. Та зняковіла, накрутила на палець русяве пасмо.

— Нічого, я так.

— Кажі вже, — голос у матері нарочито серйозний, а очі лагідні, посміхаються.

— Можна я спідницю трохи підшию, а то дівчата всі у короткому ходять, одна я наче попадаю та? — запитала несміливо.

— Іще чого, Олено, — тепер очі у матері були серйозні. — Я підшию лозинякою — тоді знатимеш. Нехай дівчата як хочуть, так і ходять — у них на це свої матері є.

Олена закусила губу, ображено глянула на матір:

— Вічно ви: і в кіно не йди, і на танці не йди, і вбирайся, мов баба столітня.

— Довбиралася і доходилася уже, — мати сердито гримнула у печі рогачем. — Чужі діти по інститутах, а ти он — на ферму.

— Мамо! — у доньки на очах виступили сльози.

— Що — мамо? Було про науку думати, а не про гульно, а тепер... — Відчула несправедливість своїх слів, ще більше розсердилася, кинула у куток рогача і вийшла з хати.

Оленка знову подивилася у дзеркало, зняла нову довгувату спідницю і взяла зі спинки стільця старі спортивні штани.

У розчинене вікно заглядало зелене гілля груші-іллівки. Трохи недозрілі, та вже чималі плоди густо звисали між листям. Вона підійшла до вікна, знічев'я зірвала найближчу грушку, хотіла надкусити, але потримала в руці й поклала на стіл. Потім сіла на підвіконня, трохи посиділа, ніби про щось роздумуючи, і сплигнула на великий кущ засихаючих півоній. Перейшла через сад, зазирнула за високий сусідський паркан — у дворі тітка Дуня сипала курчатам зерно.

— Тітко, а Люба приїхала? — запитала високу худорляву жінку, запнуту хусткою ледь не по самі очі.

— Приїхала.

Дуня спідлоба глянула на дівчину, кинула ще жменю зерна й пішла до хліва. А та озирнулася, чи немає нікого поблизу, підтягнулася на руках і переплигнула через паркан. Кури закричали й порозліталися в усі боки. Прощмигнула у сіни, щоб не чути, як тітка сваритиметься:

— Важко їй вулицею обійти, зайти через хвіртку, як усі нормальні люди ходять. Ні, лізе, наче злодюга та. Скільки разів уже казано...

— Привіт! — гукнула ще з порога, на ходу знімаючи старенькі стоптані туфлі. Озирнулася на двері, чи не йде слідом тітка, і спитала: — Ну, як?

— А сідай он, — показала Люба на диван із високою дерев'яною спинкою. В руках тримала новеньку платівку. — Хочеш послухати Магомаєва? Сьогодні купила.

— Ух ти, — Оленка захоплено подивилася на подругу. — Давай. — Сиділа, обнявши коліна руками, і легенько похитувала головою в такт мелодії. А Люба прихилилася до столу й дивилася кудись за вікно. Трохи вища від Оленки, у короткій модній спідниці. Волосся стрижене «під хлопця». І в карих очах задерикуватість хлопчача. Враз вимкнула програвач на середині пісні.

— Ленко, мені з тобою поговорити треба — пісню потім дослушаєш.

Оленка з жалем глянула на програвач, здвигнула плечима.

— Як хочеш. Могли б і послухати трохи — я нікуди не спішу.

Люба хотіла знову програвач увімкнути, але передумала.

— Ні, давай поговоримо, поки в хаті нікого немає. Це серйозно, — обличчя дівчини й справді стало серйозним. Вона глянула на подругу, запитала: — Ти куди думаєш йти на роботу?

Оленка знову здвигнула плечима:

— Не знаю. Мати каже — на ферму, — голос дівчини жалібно затремтів. — Мені тепер однаково.

— Ну в тебе й мати, — Люба криво посміхнулася. — Салтичиха. Невже ти її послухаєш? Глянь на себе, Ленко. Ну, глянь, — схопила подругу за руку, потягла до дзеркала, що висіло над столом. — Подивися. Тебе одягни по-людському — королева. А уяви себе кожного дня у гною. Та через три роки ти бабою старою станеш.

— Не стану, — Оленка висмикнула руку. — Я через рік знову буду вступати.

Люба засміялася й сіла прямо на стіл.

— Після ферми у столичний медінститут?! Без блату, без хабара? Невже це літо нічого тебе не навчило?